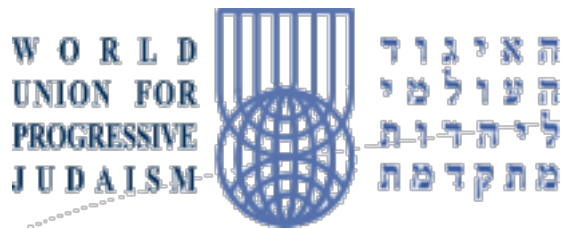

5774

Torah from Around the World

Rabbi Jisjmaël zegt: Wees soepel met je meerderen, en geduldig met een jongere, en ontvang iedereen met vreugde. Pirké Avot 3:12 [Spreeken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 5 juli 2014 / 7 tammoez 5774, Balak, Bemidbar/Numeri 22:2 – 25:9

Tanach: blz. 314 - 321

Haftara: Micha 5:6 – 6:8 Tanach: blz. 1189 - 1191

Commentaar: rabbijn John Levi, Melbourne, Australië

Vertaling: Paula Reisner

[Het Engelse origineel](#)

Iemand met een klaarblijkelijk zeer scherp gevoel voor humor heeft deze sidra van de Tora geschreven. Geef in ieder geval niet Mosjé (of Ezra) de schuld voor het verhaal van Balak en Bil'am [Balaam] en de recalcitrante, praatzieke ezelin en de engel.

Wat misschien helpt, is erbij zeggen dat de meeste Bijbelgeleerden menen dat de tekst voor deze Sjabbat, die wordt gedateerd rond de 8e eeuw vóór de gewone jaartelling, eigenlijk een op zich zelf staand verhaal is over een blijkbaar beroemde ziener. Archeologen hebben de poëtische profetieën van Bil'am namelijk ook ontdekt op een muur van de ruïne van Dir 'Alla, een Moabitische stad op de westelijke kant van de Jordaanvallei. Het bewijs voor de ouderdom van deze tekst wordt mede geleverd door de poëzie die bewaard is gebleven in de sidra. Poëzie is altijd eenvoudiger te onthouden dan proza. En bovendien, wie kan een goed verhaal vergeten?

Yair Lapid, de politieke ster in de tegenwoordige Knesset, vertelt precies zo'n verhaal over zijn vader Tommy Lapid, die ook journalist en lid van de Knesset was. Tommy was eens eregast in Sjanghai. Lapid vroeg aan de loco-burgemeester van de stad, Hu Zhan Chang, die tegenover hem zat in een rode fauteuil versierd met kleine gouden draakjes, hoe de stad omging met de toename van de criminaliteit in de stad. Door de blik van ontzetting op het gezicht van de vertaler begreep de Israëlitische politicus plotseling dat dit geen vraag is die men in de Volksrepubliek, het communistische paradijs, kan stellen. De vraag werd niettemin vertaald. Er viel een lange stilte. Chang keek uit het raam, naar de wolkenkrabbers van de meest lawaaierige stad op aarde, en zei, na diep te hebben nagedacht: „U bent gekomen in het regenseizoen, maar tot uw grote geluk, is het weer helder vandaag.” (*Memories After my*

Death, the Story of Tommy Lapid, door Yaïr Lapid, gepubliceerd door Elliott & Thompson, Londen, 2011, blz. 133).

Zo'n drieduizend jaar voor onze eigen tijd had Balak, de koning van Moav, een soortgelijke ervaring. In de sidra van deze week wordt verteld dat hij de beroemdste waarzegger en profeet die er te vinden was, had ingehuurd om de Israëlieten, die zo talrijk waren „dat de aarde door hen aan het oog wordt onttrokken“, te vervloeken. Bil'am stelt zijn vertrek steeds uit en de spanning neemt toe. De heidense profeet zegt heldhaftig: „Ook al gaf Balak me al het goud en zilver uit zijn paleis, dan nog zou ik niets, maar dan ook niets kunnen doen, dat ingaat tegen het bevel van de Eeuwige, mijn God.“ (Bemidbar 22:18) Dat had het einde moeten zijn van het verhaal. Maar het is slechts het begin van een reis die, vreemd genoeg, echo's bevat van het verhaal van de reis van Awraham naar de berg Moria. Op de top van een andere berg zal God dit keer de profeet Bil'am dwingen de waarheid te zeggen.

Tijdens de reis waarbij Bil'am zijn lotsbestemming vindt, blijkt een ezelin wijzer dan haar berijder; haar wordt tenslotte he' vermogen tot spreken en tot succesvol te redetwisten met haar meester gegeven. Bil'am bereikt uiteindelijk het doel van zijn reis en gaat samen met koning Balak naar de altaren op de hoogvlakte, terwijl het Israëlitische volk beneden zijn tenten heeft opgeslagen. Het drama ontvouwt zich en de koning zegt tegen de priester: „Als u dan blijft weigeren hen te vervloeken, zegen hen dan tenminste niet.“ (Bemidbar 23:25), maar het is te laat. In poëtische vorm en tot misnoegen van de koning, wordt Balaam gedwongen te verkondigen „Ma tovoe ohalecha Ja'akov“ – „Hoe mooi zijn uw tenten Ja'akov“ (Bemidbar 24:5) We gebruiken nog steeds de zegening van de heidense Bil'am als we de eredienst van Sjabbatmorgen beginnen; grotere ironie is niet denkbaar.

De Toratekst vervolgt met, „Gezegend wie u zegent, vervloekt wie u vervloekt!“ (Bemidbar 24:9) Dat zingen we niet op Sjabbatochtend en we voegen er geen vervloekingen tegen de vijanden die Israël omringen aan toe, ook al zou het soms verleidelijk zijn om dat te doen. Progressieve Joden hebben de vrijheid om het beste te kiezen dat het verleden ons biedt.

We brengen ons de arme, onfortuinlijke Balak, de koning van Moav, met een glimlach in herinnering. Hij zou het lot nooit hebben moeten tarten. Hij had niet een antwoord mogen zoeken of eisen op een vraag, die niet gesteld kon worden. Hij liet rituelen uitvoeren, altaren bouwen en plechtig offers brengen, maar het was Bil'am, die verschrokken de waarheid sprak.